

ОСНОВНИ КАПИТАЛ АД

Појам - 1) ЗПД - збир вредности улога свих а-ра 2) регистрована вредност нето имовине (вредност имовине друштва умањена за дугове)

Употреба капитала у пословању

- успешно пословање – увећање за добит
- неуспешно послов. – умањење за губитак

Књиговодствени појам

- пасива и актива
- пасива = капитал (сопствени) + дугови (позајмљени)
- актива = средства + тражбине
- једнакост пасиве и активе у билансу
- капитализација
 - * појам - однос капитала према дуговима АД
 - * што је већи дуг, лошије стање АД

Врсте основног капитала АД

- 1) извор - оснивачки, почетни и основни
- 2) обавезност – минимални (3 мил.) и остали
- 3) порекло - а) сопствени - од акционара или из прихода друштва б) зајмовни - од поврерилаца (нпр. зајмодаваца)
- 4) начин изражавања сопственог капитала – а) номиниран (основни) – изражен у акцијама и б) неноминир. (нпр. резерве, нераспоређена добит)
- 5) издавање акција - издати и неиздати (овлашћен, одобрен)
 - овлашћен капитал – укинута делегација на управу 2021
 - * основ – одлука скупштине
 - * врста улога – а) нови улози и б) замењиве обвезнице одн. варанти (не из средстава друштва)
 - * обим – до 50% издатих обичних акција
 - * рок – до 5 година; продужење - до 5 год.
- 6) унетост – уписан, уплаћен и неуплаћен

Одржавање основног капитала

Начело неокрњености (истинитости) осн. капит.

Две групе правила (мере) одржавања према циљу:

- 1) мере сакупљања основног капитала
 - обавеза минималног капитала
 - * пад дужи од 6 месеци
 - * надопуна, промена облика или ликвидација
 - забрана: а) улога у раду б) ослобађања уношења улога в) пребијања улога са дугом друштва г) враћања улога а-р д) дисконтне емисије ђ) нове емисије пре потпуног уношења улога из раније емисије
 - обавеза процене неновчаних улога
 - прописивање крајњих рокова уношења улога
- 2) мере спречавања смањења основног капитала
 - забрана: а) смањења основног капитала б) куповине сопствених акција в) АД-у помагања купцу за стицање акција г) узајамног учешћа између владајућег и подређеног АД д) да АД гарантује дивиденду
 - дивиденда само из добити или неноминалног капитала, а не из основног капиала

Ограничење плаћања а-рима

Појам – забрана АД-у да плаћа а-рима више од допуштених граница

Циљ – заштита поверилаца

Домен примене

- само плаћања по основу акционарског својства, не и по другом основу (нпр. као продавацу, као запосленом)
- врсте плаћања – свако, а не само дивиденда (нпр. откуп акција...)

Извор плаћања – добит и неноминални капитал

Две границе за исплату из капитала (тј. нето имовине)

- 1) критеријум биланса стања – нето имовина не сме да се смањи испод основног капитала увећаног за резерве забрањене за плаћања а-рима
- 2) критеријум биланса успеха - највише у обиму нераспоређене добити из претходних година увећаних за резерве за плаћања а-рима, али умањених за губитке и обавезне резеве

Санкције – 1) несавесни прималац враћа 2) одговорност управе и осталих - раније објашњена

Промена основног капитала

Промена основног капитала

- врсте - повећање и смањење
- усклађивање једном годишње – 30 дана по усвајању обрачуна

Повећање основног капитала

Појам – радња уношења нове вредности у постојећи основни капитал АД

Начело – допуштеност и пожељност

Услови – 1) цела уплата 2) цена 3) одлука о емисији 4) пречи упис 5) “праг” успеха

1) уплата

- забрана нове емисије док се не уплате улози из раније у целости
- изузетак – 1) статусна промена и 2) емисија ради неновчаног улога
- разлог забране – спречавање “фиктивног” (разводњеног) капитала

2) емисиона цена

- висина - не испод номин., ни тржишне вредности (објашњено код акција)
- емисиона премија – цела се одмах плаћа

3) одлука о емисији

- надлежност - скупштина (обична већина) и за одобрени капитал (не више ОД)
- прописана садржина – 1) износ повећања - број акција 2) начин повећања 3) емис. цена 4) рок уписа 5) облик улога 6) праг успеха
- особености за неновчани улог

* додатна садржина одлуке о емисији: 1) процена 2) идентитет купца 3) број акција купцу

* непрописна садржина одлуке за неновчани улог – уплата у новцу

* одговорност улагача за мане ствари – као продавца

4) право пречег уписа - дужност поштовања

- појам – право прече куповине; нове акције у друштву; сразмерно броју постојећих акција (нпр. 1 за сваке 3 акције)

- правни основ - закон, али диспозитивност

- укидање права

* само у приватној емисији

* одлуком о емисији - 3/4 присутних

- ималац
 - * постојећи а-р
 - * ималац замењиве обвезнице
 - * ималац варанта
- остваривање
 - * АД писмено обавештава а-ре о будућој емисији (као позив за скупштину)
 - * рок уписа – 30 дана по обавештењу
 - * пропуштање рока – гашење права пречег уписа; слобода да 3. лица купе
- санкција повреде пречег уписа – право прекупа (ЗОО) и накнада штете
- 5) праг успеха – објашњен код емисије

Начини повећања

- 1) новим улозима
- 2) условно повећање
- 3) из средстава друштва
- 4) статусном променом

Технике повећања

- 1) издавање нових акција – примењива у свим начинима
 - нпр. $100 + 50 = 150$ акција
- 2) повећање номиналне вредности – само у повећању из средстава друштва
 - нпр. $600 + 300 = 900$ дин.

Повећања новим улозима

Појам – сакупљање нових улога

Забрана – улагања потраживања у ЈАД (претварања тражбине у акције повериоца)

Поступак

- одлука АД о повећању - измена статута
- дозвола јавне емисије од Комисије одн. пријава нејавне емисије Комисији
- регистрација одлуке о емисији - најкасније 6 месеци по доношењу (иначе престаје да важи)
- објава понуде у јавној емисији
- упис (продаја акција) - најдуже 3 месеца
- уплата (унос) – објашњено код улога
- утврђивање исхода (праг) - потврда Комисије
- издавање акција – пренос на рачуне улагача у Централном регистру
- регистрација повећања – констит. дејство

Условно повећање

Појам - емисија акција имаоцима замењивих обвезница и/ли вараната

Економска суштина

- повећање емисијом обвезница
 - раздуживање – емисијом акција
- “Условно” код обвезница - а) у ствари, нема повећања б) друштво се само раздужује обвезничарима (повериоцима) за ранији зајам (у емисији обвезница)
- Сврха – 1) замена акција за обвезнице 2) продаја имаоцима вараната 3) додела акција запосленима и члановима управе

Обим

- 1) опште ограничење - до 50% основног капитала АД (одобрени капитал)
- 2) посебно ограничење - до 3% постојећег основног капитала за запослене и управу

Начин уписа – 1) замена обвезница - изјава о замени обвезница 2) остале сврхе – као код повећања новим улозима (плаћање цене)

Повећање из средстава АД

Појам – пренос резерви или нераспоређене добити у основни капитал АД

Средства (извори) – резерве и нераспоређена добит, као део капитала

Економска суштина – радња прераспоређивања структуре капитала (нема повећања капитала)

Техника - емисија акција постојећим а-рима, уместо исплате дивиденди (“бесплатне акције”)

Имаоци права стицања:

- * постојећи акционари – сразмерно уплати

- * АД (е-нт) - за сопствене акције

Заштита ималаца замењивих обвезница – сразмерно повећање права на стицање акција

Дивиденда – стичалац има право на дивиденду за целу текућу годину

Услови

- да АД нема губитка – прво покриће губитка, па повећање из остатка добити
- забрана повећања из резерви, које нису намењене повећању
- сразмера – према броју постојећих акција стичаоца (нпр. 1 нова на 5 старих)

Поблем права на део нове акције (нпр. 1 акција за 5, а има се 4):

- недељивост акције
- решење

- * обавеза АД да купи или прода недељиви број акција

- * ОД одлучује о куповини (продаји)

- * укупан обим – до 1% основног капитала

Смањење основног капитала

Појам – радња изношења вредности из основног капитала

Разлози – 1) продаја дела имовине (нпр. фабрике) 2) пад тржишне вредности имовине испод основ. капит. 3) исплате имаоцима хартија (нпр. повлашћ. а-рима, обвезничарима) 4) губитак

Начело – забрана смањења, осим под прописаним условима

Надлежност

. скупштина - 3/4 присутних

- ОД - само за поништај *сопствених* акција

Одлука о смањењу

а) писмена форма

б) прописана садржина – циљ, обим и позив повериоцима

в) регистрација – 3 месеца по доношењу

Врсте смањења

1) редовно – уз заштиту поверилаца

2) поједностављено – без заштите поверилаца

Технике смањења

1) поништај акција – смањење броја акција (нпр. 2000 – 200 = 1800)

- * поништај сопствених акција

- * одузимање а-рима – уз обавезу исплате

2) смањење номиналне вредности свих акција (нпр. 1000 – 100 = 900 дин.)

Услови

- за одузимање акција:

а) уређеност статутом пре уписа акција – принудно одузимање

б) нема правила статута

* уз пристанак акционара коме се одузима

* вољно одузимање

- равноправност акционара – сразмерно одузимање од свих

Поступак – 1) одлука о смањењу 2) регистрација одлуке - најкасније 3 месеца по доношењу 3) заштита поверилаца 4) смањење (нпр. исплата а-рима) 5) упис у Централни регистар 6) регистрација у АПР - констит. дејство

Редовно смањење

Појам – увек, осим у случају поједностављеног смањења

Дужност заштите поверилаца АД

- обавештење поверилаца – а) Регистар објављује одлуку непрекидно 3 месеца б) АД лично обавештава – познатог повериоца са миним. 2.000.000 дин. тражбине

- обезбеђење тражбина – а) захтев повериоца до истека рока објаве б) АД не намира, ни обезбеди – захтев суду за обезбеђење

- искључење обезбеђења – 1) 1. и 2. стечајни ред 2) обезбеђени поверилац

- исплата акционарима – тек по истеку 30 дана по упису смањења у регистар

- одговорност за повреду заштите - чланови ОД (НО) солидарно повериоцима

Поједностављено смањење

Врсте – А) основни случајеви и Б) без смањења имовине

А) основни случајеви

1) поништај сопствених акција (услови):

а) потпуна уплата

б) да их је АД *бесплатно* стекло (нпр. поклоном, наслеђем)

2) откуп акција од а-ра (услови):

- потпуна уплата

- исплата из резерви

- поштовање ограничења плаћања – не испод нето вредности имовине АД

3) замене за друге акције:

а) акција друге номиналне вредности

в) квотних акција за номиналне акције

Б) без смањења имовине АД – без исплате акционарима

Разлози

1) губитак у пословању – покриће губитка

2) повећање резерви - обрнуто од повећања капитала из средстава АД

а) претварање дела основног капитала у резерве

б) сврха – заштита од могућег будућег губитка

г) услов – ако нема резерви и добити

д) обим – до 10%

Доња граница смањења

- прописани минимум основног капитала

- може и испод минимума, уз истовремено повећање најмање у висини минимума

Истовремено смањење и повећање

- допуштеност

- услови:

- * истовременост смањења и повећања
- * различити основи смањења и повећања – нпр. покриће губитка и нови улози
- * сходна примена општих правила о смањењу и повећању

Стицање сопствених акција

Појам – радња АД којом стиче акције од својих а-ра

Економска суштина

- исплата а-рима цене акција
- последица – смањење капитала

Забране у емисији

- АД не сме да купује акције од себе
- “ћерка” не сме да стиче акције у емисији “мајке”
- санкција – обавеза чланова управе АД да уплате цену уместо АД одн. ћерке
 - изигравање забране
- * АД стиче акције преко 3. лица (комисионара)
- * санкција – комисионар стиче “за свој рачун”

Узајамно учешће

- појам
- забрана ћерки да купује акције од акционара мајке
- санкције:
 - * ако купи **после** успостављања контроле - сопствене акције мајке
 - * ако купи **пре** успостављања контроле: **1)** губитак права гласа ћерке у мајци после успостављања контроле **2)** акције ћерке у мајци се додају на основни капитал мајке – мајци се смањује могућност стицања сопствених акција

Допуштеност стицања сопствених акција

Врсте – 1) уз услове и 2) без услова

Стицање уз услове

Услови допуштености:

- да се стичу од акционара
- одлука о стицању
- ограничење плаћања – не испод вредности нето имовине друштва
- потпуна отплата акција
- ограничење обима стицања: 1) у ЈАД – 10% основног капитала 2) НАД – 20%
- рок стицања – из одлуке, али не дуже од 2 год.

Одлука о стицању

- надлежност:

1) скупштина

2) ОД (НО) само:

а) у ЈАД ради спречавања штете (нпр. спречавање пада цене акција, одбрана од непријатељског преузимања АД)

б) ради расподеле запосленима и за награде члановима управе

- ограничење – до 3% основ. капитала

- садржина одлуке – прописана (нпр. цена, број акција, рок стицања, отуђење...)

Стицање без услова (олакшано стицање) – случајеви: **1)** откуп од несагласних акционара **2)** искључење акционара **3)** бесплатно стицање – нпр. поклон, наслеђе **4)** статусна промена **5)** судска одлука – нпр. извршење на акцијама акционара **6)** смањење капитала

Поступак стицања

- одлука о стицању
- ОД упућује понуду за откуп свим акционарима - као сазивање скупштине
- рок за прихват –до 15 дана од слања понуде
- исплата прихватиоцима

- вишак – умањење свима сразмерно мањку

Занемаривање поступка - у ЈАД ради спречавања штете

„Положај“ сопствених акција

- не улазе у кворум
- не дају право гласа
- не дају право на дивиденду
- не дају право на плаћање акционарима

Отуђење

Дужност отуђења или поништаја

Рокови:

1) непрописно стицање – 1 год.

2) прописно стицање: а) спречавање штете ЈАД-у – по правилима тржишта капитала б) ради расподеле запосленима и управи – 1 год. в) више од 10% - 3 године

Поступак

- ОД доноси одлуку о отуђењу
- поштовање прече куповине постојећих акционара (као у емисији)
- цена – као у емисији

Извештавање о сопственим акцијама

- о стицању и отуђењу током године
- у годишњем финансијском извештају

Сопствене замењиве обвезнице (варанти)

- по правилима за акције
 - али: 1) дужност поништаја сопствених обвезница (нема отуђења) 2) откуп сопств. обвезница смањује условно повећање

Узимање акција у залог

- забрана АД-у да узима у залог акције од свог а-ра

Плодоуживање - а-ру право гласа и ликвид. вишак, а уживаоцу дивиденда

Зајам уместо улагања

- као код ДОО
- акционари (зајмодавци) се намирују после стечајних поверилаца